

kerken, zoo heeft
noodzakelijk
uit het oog, en
nvergadering der
eden, en dit ge-
de Overheid in
men twee een-
in verband met
ere genootschap-
dsche Overheid;
usschen die twee
toos in de strik-
enootschappelijke

Volkskerk hei. te
ik, en ziet voorbij
ate in 's Heeren

ik in de Heilige
iet wel dit, dat
persoon in een
gezin tot een ge-
den, ten leste het
ntving, volstrekt
de blijvende dra-
internationale
orden.
elkens op terug-
mysterie, dat, in
thans openbaar

3: 5 v.v. schrijft:
ristus, welke in
ekend gemaakt,
door den Geest,
alken zijn mede-
delijke lichaam en
leste."
at: „leidenen”,
leed is: „de ove-
Niet in hun
agodendienmars,
ende de overige

dit woord van
heerlijke procla-
te kerke Gods.
het nationale
ods uitgediend.
in haar volle
op. De kerk van
volken in hun
boren waren de
en verkondigen.
strijd tusschen
en de Christe-
n ook eigenlijk
kerk.

st. Daar zouden

apostel Paulus
ker opzettelijke
wereldkerk uit

n Zoon in hem
Christus onder
(Gal. 1: 16).

kerk voluit ge-
lief Geloofsartike-

ind van God:
maar dan ook
kerk”, of gelijk
of een heilige,

oord katholiek
ischgezinden er
ereformeerden,
om hun dien

dan toch onze
van Christus
emeen is. En
het internatio-
t de Kerk van
sker, volstrekt
ar een wereld-
n volken gaat,
ze is interna-
s zoover strek-
en het valsche
itsche vorsten,
reland en door
sol de kerk ooit
f, moet met de

al dit bazelen
de miskenning
ter der Chris-
Paradijs ver-
snael gedragen
eerst uitkwam
eldkerk optrad

ze algemeen,
ecumenisch.
epen: „o, Dit
i we ook niet,
internationale
h in elk land
: zijl”, — dan
l gered.

ar een geheel
uitgesproken der
den Heiligen
ristelijke Kerk
meerderheid,
r een kleiner

ing, broeders!
ar het vleesch,
vele edelen.
d heeft God
wijzen bescha-
wereld heeft
et sterke zou

„Gaaf in door de enge poort: want
wijd is de poort, en breed is de weg, die
tot het verderf leidt, en velen zijn er, die
door dezelve ingaan. Maar de poort is
eng, en de weg is nauw, die tot het leven
leidt, en weinigen zijn er, die dezelve
vinden.”

De voorstelling der Heilige Schrift is
nergens, dat de wereld gedoopt is, maar
aloes dat de wereld tegen de geloovigen
overstaat, ze verdukt en vervult.

En daarentegen 's Heeren volk komt
altos voor als „schapen te midden der
wolven,” als een „klein kuddeke,” als in
het cijfer gering.

Ja, de Zoon des menschen, vraagt de
Heere, als hij weder komen zal, zal hij ook
geloof vinden op aarde?

Het is men dus lette op wat de Heilige
Schrift leert over het algemeen, internatio-
naal en oecumenisch karakter der wereld-
kerk, het is men let op wat de Heilige
Schrift ons onderwijst over de verhouding
tusschen de wereld en de Kerk, steeds is
en blijft de Volkskerk uitgesloten.

De Volkskerk is de poging om het
Joodsch-Christelijke voort te zetten. De
Volkskerk is de tegenstrijdige stichting van
Constantijn. Zij, de Volkskerk, heeft door
haar inklevende leugen nu reeds eeuwen de
zakken des Heeren verdorven. Ook nu is
het weer die Volkskerk die broederen
scheidt en de eere van Christus in ons
volk doet ondergaan.

Zie maar, wie voor die Volkskerk opkomt
is ook nu weer... de Synode!

Met de hereeniging aller Gereformeerden
in eenzelfde kerkverband raken we steeds
verder van de wijs.

Niet dat de mannen van '34 koeler zou-
den worden. Integendeel, hun genegenheid
wordt steeds warmer. En ook niet, dat
onder het volk, over en weer, de harten
vervreemd zouden raken. Er omgekeerd
wordt een wederkeerig gevoel van saam-
hoorigheid steeds sterker.

Maar... en dit is het fatale. Er zijn hier
en daar enkele vocalen onder de predikan-
ten, die gevaar voor hunne gescheidenen
organisatie duchten, en om die organisatie
te redden, nu steeds over de grenzen der
broederlijke gezindheid heengaan.

De één scheldt u reeds bij voorbaat
voor „schismatieken”. Een ander acht u
een „te vernemen hoop”, dien hij eerst
eens zou moeten ziften in zijn wanne. Een
derde weet in de *Basin* te zeggen, dat
het wel in 1834, maar niet nu „voor of
tegen Koning Jezus” gaat. Kortom, de een
onvriendelijkheid loopt de andere na; en
althans in de uiting der lippen verzakt het
broederlijk karakter van het woord bij deze
toongevens met den dag.

Ook uit een stuk van Ds. Gispén in dit
zelfde nummer zal men zien, hoe er een
aantooning is, dan dat de aantrekkingskracht
zou werken.

Zelfs een vluchtige lezing van dien
brief toont overduidelijk, dat Ds. Gispén
volstrekt geen heimelijken wensch koestert,
om eerlang de saamsmelting in de hoofd-
stad te doen gelukken.

Een spoor is zelfs in dit schrijven reeds
te ontdekken, dat Ds. Gispén straks de
Classicalen gaat verdedigen.

En dat alles overkomt ons nu, niet om
onze belijdenis; want daarin zijn we één.

Noch ook om onze Kerkenorde; want die
is eensluidend.

Neen, maar enkel om de genootschappe-
lijke organisatie der Gescheidenen kerken.
Om een *Reglement* waar onze vaderen
nooit van gedroomd hebben. Om een *Kerk-
geheel* dat in zijn opvatting als afsonder-
lijke eenheid onbestaanbaar is met Kerken-
orde en Belijdenis bel.

Altoos die falsche werking van zulk een
organisatie.

Dat hebben we nu zoo schreeuwend droef
aan de organisatie van 1816 gezien.

En dat begint nu, ja, waarlijk, ook reeds
weer uit te komen aan deze organisatie van
1869.

Er zijn hier drie dingen: Belijdenis, Ker-
kenorde en een Organisatie, en nu oordeelen
ook hier weer anders, o, uitnemende broeders:
Ja, of ge nu al bijvalt in Belijdenis en Ker-
kenorde, dat helpt mij nog niet. Ik sta
buiten u en gij buiten mij, als ge ook niet
bijvalt in de Organisatie.

Nu het zij zoo.
Wij zullen stil wachten.

Waarschijnlijk zal het Synodaal Convent
deze gewichtige zaak wel ter hand nemen,
en duur zal dan de verantwoordelijkheid
zijn van wie, enkel om deze Organisatie
te redden, de ineenmelting tegenhoudt.

Maar nu eenmaal ons hartelijk en broe-
derlijk dringen op hereeniging van onder-
scheidene kanten derwijs onbroederlijk be-
jegend is, nu zullen wij veigst gaan met
deze zaak voorshands ganschelijk te laten
rusten.

Naar hereeniging smachten we, maar op-
dringen willen we ons niet.

Als de jongere zoon in de gelijkenis
willen we voor God en menschen onze
schuld belijden, maar door „oudere broe-
ders” nu reeds met den naam van „schis-
matieken” bejegend te worden, en te moeten
hooren, dat onze strijd niet voor Koning
Jezus is, dit snoert ons verder den mond.

Over en weder zal het volk des Heeren
dan zelf deze zaak maar ter harte moeten
nemen.

Het zal dan op het *gebed* in plaats van
op het *debat* moeten geworpen worden.

Want dit voelt ieder toch, met een *debat*
als waarin nu de heeren Gispén, De Cock
en anderen zich verloop, komt men niet
bije, maar raakt men van elkaar af

Uit eene mededeeling in de *Oranjevaan*
zien we, dat volgens een andere lezing de
toedracht der bekende ovatie deze zou

zijn geweest: dat op 7 Januari de Clas-
sicale predikanten van Amsterdam aan
de kosterij der Nieuwe kerk vergaderd
waren; dat Ds. Lütge dit convent van
Classicale domines t. w. der H.H. Ber-
lage c. s., presideerde; dat Ds. Lütge
toen een toespraak heeft gehouden, om
vooral de hulpe Gods te herdenken (dan
zeker gebleken in de hulp van politie,
in het verraad van de koster, in het open-
breken van brandkasten, en in de uitwer-
ping van broederen); dat daarop Ds. Adriani
als voorzitter van een commissie *ad hoc*,
sich tot Ds. Vos richtende, hem uit naam
van de collega's voor zijn zorg bedankte
herinnerde hoe hij vooral had gewerkt en
geleden, en hem als klein blijf van groote
erkentelijkheid in een gesloten covert een
zekere som overhandigde, *om daarvoor een
pels te koopen*; dat Dr. Vos zich zeer ver-
rast en gevoelig toonde over al die harte-
lijkheid zijner ambtgenooten; dat hij aan
de bestemming der geldelijke bijdrage zou
voldoen, welke met zijne behoeften en wen-
schen overeenkwam; en dat hij, haar dra-
gende, steeds aan den goeden geest, waar-
mee de collega's jegens hem beziel waren,
gedachtig zou zijn; en dat kort daarop de
saamenkomst van de Classicale heeren door
Ds. Lütge „met een innig *gebed* ook voor
den scriba van het Classicaal Bestuur,
Dr. Vos, wierd geopend.”

Hierbij teekent de *Oranjevaan* aan:

Ds. Lütge, de zich noemde volging van
Dr. Kohlbrugge, innig biddende voor Dr. Vos,
voor den man, die volgens het getuigenis van
bekwame rechtsgeleerden en van het Openbaar
Ministerie der Amsterdamse rechtbank, in
strijd met de reglementen en wetten aan de
schorsing der 80 Kerkeradsleden een zoo
werkzaam aandeel heeft genomen!

En ook ons wil het voorkomen, dat het
aandeel van Ds. Lütge in deze zaak (ook
indien deze lezing van het verhaal, wat we
niet kunnen beoordeelen, juist mocht zijn)
toch vrij wel neerkomt op wat we meê-
deelden.

Immers het feit is en blijft: 1°, dat in
een officieele saamenkomst van de heeren
Berlage c. s. een Vos-ovatie heeft plaats
gehad; 2°, dat deze ovatie hem gebracht
is als huldeblijk voor de energie waarmee
hij de Gereformeerde broederen heeft ver-
volgd en doen vonnissen; 3°, dat dit hulde-
blijk bestaan heeft in het hem schenken
van geld voor een pelsjas; 4°, dat ook Ds.
Lütge hier bij was; 5°, dat Ds. Lütge deze
vergadering leidde; 6°, dat het geld voor
de pelsjas ook namens Ds. Lütge werd
geschonken; en 7°, dat Ds. Lütge officieel
Vos' uitwerping van de broederen als een
hulpe des Heeren heeft goemoed; en 8°,
met een innig *gebed* voering voor Vos
die zijn broederen uitwierp.

En nu is het waar, Lütge zou dan niet
de pels zelf hebben omgehangen, maar wat
doet die toekomstige kleinheid er toe? Wat
deed lezing meldt van „de hulpe Gods” en
dat „innig *gebed*” is nog veel erger.

De *Politia ecclesiastica* van Voetius. —
Onlangs werd een exemplaar van dit werk
verkoft voor f 90.

Wat prijs!
Twaalf jaren geleden verkoft men het
graag voor f 12. En nu bijna *zevenmaal*
zoo hoog.

En dat terwijl de literatuur van de
Groninger en de Ethische school op de meeste
auctien bij pakken wegraft voor zesthal!

Geluklijk dat de *Bibliotheca Reformata*
dan ook gelegenheid biedt, om voor een
kleinen prijs nog een goed Gereformeerd
boek uit denouden tijd machtig te worden.
Het deel kost slechts f 5, en in de twee
laatst verschenen banden kan men nu reeds
de voornaamste *Tractaten* uit de *Politia
Ecclesiastica* zich aanschaffen.

Niet stukken uit de *Tractaten*, maar die
Tractaten gaaf en geheel, zodat het precies
hetzelfde is of men ze in de oude dure uit-
gave leest, of in deze zeer goedkope.

Het nu laatste verschenen deel is uit-
gegeven door Prof. Dr. Hoedemakers, en is
door hem ingeleid met deze voorrede:

Een drietal tractaten uit de *Politia Eccle-
siastica* van G. Voetius, worden den welwil-
lenden lezer hier aangeboden.

Onze plaatsruimte gedooft niet de aanha-
lingen uit Voetius waarmede de schrijver zijne
inleiding illustreert, op te nemen. Hoe be-
langrijk ook, wij zijn verplicht ze achterwege
te laten, al verliest het opstel hierdoor iets
van zijne waarde.

Ieder tractaat bevat onderscheidene verhan-
delingen, die min of meer betrekking hebben
op onderwerpen, gewoonlijk in hetgeen men
„de praktische theologie” pleegt te noemen.
ter sprake gebracht. De catechetik, homile-
tik, de liturgiek en de pastoralia zijn hier ver-
tegenwoordigd.

De inhoudsopgave doet evenwel zien, dat
een groot gedeelte van hetgeen hier voorkomt,
buiten den gezichtskring ligt van de werken,
die zich op het terrein van de praktische theo-
logie — eene geëtrekte benaming, waarmede
men de complexus van bovengenoemde onaan-
hangende vakken aanduidt — bewegen.

De verklaring van dit onderscheid ligt voor
de hand.

Voetius plaatst zich niet, zooals tegenwoord-
dig vrij algemeen geschiedt, uitsluitend op het
standpunt van den *herder en leeraar*, maar op dat
van *de kerk*. Hij handelt niet alleen over het-
geen betrekking heeft op de *openbare gods-
dienst* van de gemeente, maar over alles wat
tot het *kerkelijk leven* behoort. Zijne op-
vatting van kerk is daarbij zoo ruim, dat ook
hetgeen in het huizein en de maatschappij
het karakter van gemeenschappelijke Godaver-
eering vertoont, hierin eene plaats vindt.

Ik zal mij thans niet bezighouden met
de encyclopaedische en methodologische vraag-
stukken, die ik, naar aanleiding van het zoo
even aangewezen onderscheid zou hebben te
behandelen, indien ik een oordeel over zijne
methode in vergelijking van die van anderen
wenschte te vellen. Een opmerking ligt, even-
wel, zóó voor de hand, dat ik haar niet mag
terughouden, t. w. dat de methode van Voetius
de *ambten* in en de *werkzaamheid* van de

kerk tot hun rechte laat komen, die in strijd
met de leer der charismata in 1. Cor. 12 en
elders, door de gewone opvatting van het erf
„praktische theologie” worden verdreven,
of in monographieën als bloote aanhangels van
de hoofdvakken worden beschouwd.

Men vindt hier o. a. een belangrijke ver-
handeling over *armenverzorging* en daarin niet alleen
een uiteenzetting van het werk der *Diaconie*,
maar ook een beschouwing over de *Christe-
lijke liefdadigheid* in het algemeen en een
antwoord op onderscheidene vragen, die in dit
verband te stellen vallen, b. v. omtrent de be-
trekkelijke waarde van het *vervolgzaamheids-
ginsel* in tegenstelling met dat van een *hoof-
delijken omslag* of kerkelijke tax, omtrent de
inzameling voor *buitenlandse kerken*, de
wijze waarop en de personen waaraan *aalmoe-
sen* moeten worden uitgedeeld; de *guastie van
voorschotten* en *kapitalisering* enz., enz.

Een der hoofdstukken is verder gewijd aan
de *catechese*, een der vakken, zooals bekend
is, van „de Praktische Theologie”, maar dank
zij het schema van Voetius zoo behandeld, dat
de nadruk hier niet valt op de catechisaties
door den *leeraar* gehouden, maar op die der
ouders en *onderwijzers* waarmede de Catechis-
musprediking in verband wordt gebracht, zoo-
dat de organische samenhang tusschen het
onderwijs in het huizein, op de school, door
den leeraar en in de godsdienstoefeningen der
gemeente wordt hersteld. Wenscht men ons
volk terug te brengen tot de oude paden waar-
van het is afgewaaid, men zal dit verband
moeten herstellen en daarbij rekening dienen
te houden met de beginselen, die Voetius hier
naar de Heilige Schrift heeft uiteengezet.

De *saamenkomsten tot onderlinge oefening*
in de leer der Waarheid, in de kennis der
Heilige Schriften, in de Godzaligheid, vroeger
onder den naam van „profeecien” bekend en
later geheel in onbruik gekomen, *de herder-
lijke werkzaamheid* uitgeoefend in de engere
kringen van gemeentelieden, die raad en lei-
ding behoeften, of bedieningen hadden waar-
van zij de oplossing zochten, of versterkt
wenschten te worden tegen de dwaling, als-
mede de *guasties betreffende feestdagen*, het
rusten, de *huishoudelijke godsdienst* enz.,
worden in zooveel afzonderlijke opstellen be-
sproken.

De drie achtereenvolgende tractaten, die
in deze tweede serie zijn opgenomen, zijn
evenwel grootendeels gewijd aan de behande-
ling van de *bediening des Woords*, der *gebeden*
en der *Sacramenten*.

Wie in de meening verkeert, dat Voetius een
bekrompen jenever is geweest, kan door de
lezing van dit werk van zijne dwaling worden
terug gebracht.

Wie een hoogen dank heeft van de weten-
schappelijkheid der hedendaagsche godgeleer-
den, zal wel doen kennis te maken met deze
verhandelingen, die hem in verbazing zullen
brengen over de veel omvattende geleerdheid
van een Voetius. Zijne belezenheid was groot.
Dit blijkt uit de uitgebreide literatuur en de
vele aanhalingen uit oude en nieuwe schrijvers,
niet den Talmud en de kerkvaders, de Roomsche
godgeleerden en de geschriften der dwaaleer-
aars en ketters. Maar wat meer zegt dit alles
is blijkbaar verwerkt. Hij ontleent zijn voor-
beelden aan de algemeene en de vaderland-
sche geschiedenis, aan tijdsomstandigheden en
de onderscheidene wetenschappen en is vol-
komen op de hoogte van hetgeen in de wereld
omgaat.

Wie met de leer en de praktijk der Gerefor-
meerden wenscht bekend te worden, kan hier
zien hoe alles wat hij ter sprake brengt tot
zijne eerste beginselen wordt terug gebracht
en hoe die beginselen aan de Heilige Schrift
worden ontleend en getoetst. Sommige onder-
werpen, die door hem, in overeenstemming met
de eischen van den tijd waarin hij leefde zeer
uitvoerig, bijna te uitvoerig worden besproken
en die voor ons geen actueel belang heb-
ben, b. v. over de *orgels in de kerken* enz.
benevens sommige onderdeelen van zijne verhan-
deling over het *Avondmaal* hebben voor ons
juist hier door zoo veel belang. Men kan daar-
uit leeren hoe men de Heilige Schrift moet
gebruiken, wat hij wettige gevolgtrekking
daaruit valt af te leiden en op welke wijze
een Gereformeerd menscheel beginsel toepast,
dat alles en in de leer en in het leven naar
den Woord Gods moet worden behandeld.

Wel is waar wordt alles door hem analy-
tisch, veelal naar een vast schema behandeld;
zijne werken wemelen van definities, onder-
scheidningen, rechtstreekse en zijdelingsche
gevolgtrekkingen, die hem soms te omslachtig
doen zijn voor de kinderen van het tegen-
woordige geslacht. Maar deze methode heeft
hare groote verdiensten, is een antidote tegen
het tegenovergestelde euvel waarin latere ge-
leerden vervallen zijn en brengt het onderwerp
dat hij behandelt tot helderheid.

Men ziet onmiddellijk waar en hoe het een
of ander, dat met het verhande de in verband
staat te vinden is.

In vergelijking met het latere scholasticisme
b. v. van een P. van Maastrecht is zijne uit-
eenzetting ver van dor.

Zijne argumentatie is beknopt en ter zake,
zijn stijl doorzichtig en deifig. In beide opzich-
ten houdt hij zich aan den raad, dien hij den
prediker geeft. Hij van schertsen. Den geestel-
de satire zwaait. Maar bovenal ademt alles
wat hij zegt Godzaligheid.

Bij dit algemeene heb ik mij ter inleiding
te bepalen. Eene nadere beschouwing van den
inhoud ligt buiten ons bestek. Moge het on-
derzoek van dit werk zijn tot eer van Hem
tot wien alles hierin opleidt, tot de stichting
van hen die de schrijver onder alles bedoelde
en dienen, om de kennis te vermeerderen van
dat Woord, waaruit hij alles zocht af te leiden
en waaraan hij heeft gewenscht dat alles wat
uit zijne pen vloeide, werd getoetst.

Ook de keuze van dit deel mag een ge-
lukkige heeten.

Zoo bezit men dan thans reeds in deze
Bibliotheca: JUNIUS, *Opuscula selecta*, door
Dr. Kuiper uitgegeven, waarin Junius' Ency-
clopaedie en Dogmatiek, die met de door
Dr. Ravinck uitgegeven *Synopsis* goed aan-
ensluit, de eerste groep van *Tractaten* uit
Voetius door Dr. Rutgers bezorgd, en dan
nu dit derde Deel van gelijksoortigen in-
houd door Dr. Hoedemakers.

Deel IV zal weder door Dr. Kuiper be-
zorgd worden en van *dogmatischen* inhoud
zijn.

Gelijk men weet, meldt men zich voor
het lidmaatschap van deze *Bibliotheca Re-
formata* aan bij Dr. Rutgers. Het kost f 5
's jaars.

Publicatie van de lijst der leden, zou over
wie er niet op staan, menigeen de handen
ineen doen slaan, en denoegen die wel een

beter bewijs te leveren is, hoe in sommige
kringen de studie der Theologie, waarvoor
men ijvert of die men bestrijdt, weinig
ernstig wordt opgevat.

„Schorsing en afzetting, zoo vraagt de
Hoop, kloek en bondig.

Door wie?
Door Kerkbesturen, samengesteld uit Mo-
dern en Groningers, verloochenaars van
den Christus naar de Schriften, en Echi-
schen of ook nog wel zich noemende Ge-
reformeerden.

Van wie?
Van predikanten, ouderlingen en diake-
nen, op wier zedelijk leven geen blaam
rust, en die zich aan geenerlei kerkelijke
overtreding hebben schuldig gemaakt.

Waarom dan?
Omdat zij als ambtsbragers in Gerefor-
meerde kerken, de belijdenis dier kerken
willen handhaven; omdat zij den Heere
Jezus ook als Koning in de regering zij-
ner Kerk willen eeren; omdat het hen
zonde voor God geworden is, de Regle-
ment n der Synode van 1816 te laten
gelden boven het Woord van God.

Daarom en daarom alleen moeten zij
op Synodaal bevel worden verklaard
ontzet te zijn uit hun bediening; moeten
de predikanten onder hen geweerd worden
van hunne kansels, beroofd worden van
hunne traktementen, gedreven worden
uit hunne pastorieën. Om aan dat werk
kracht bij te zetten, moeten de diacono-
nale en kerkelijke fondsen worden in beslag
genomen; moeten diakenen verhindert wor-
den, uit de daartoe onder t hun beheer
geestelde fondsen, den armen handreiking te
doen; moeten de armen als door honger
gedwongen worden, zich te onttrekken aan
de prediking hunner Gereformeerde leeraren
en het opzicht hunner wettige ouderlingen,
en moet de hulp worden ingeroepen van
politie en militaire macht.”

Dit is natuurgetrouwe teekening.
Er is geen Christelijke waardigheid zelfs
meer overgebleven.

Zelfs is het geen fanatisme meer dat
rondspookt.

Het is puur en simpel: uit het zaal wer-
pen, om zelf in het zaal te blijven.

Worstelen in doodsang om niet beroofd
te worden van zijn macht.

De plank in het moeras. — „Was men
in eene moeras geraakt, steeds dieper en
dieper zink men; reeds werd de doodsklok
geluid. Doch daar komen eenige mannen
opdagen, die nog een pad in dit moeras
aanwijzen: een pad tot nu toe verborgen!
De bestaande Synodale organisatie, zeggen
zij, is het, die u belet uit het moeras te
geraken. Zoolang gij daaraan gebonden
blijft, zinkt gij steeds dieper. Dit is terecht
door velen aangetoond. Maar behalve die
organisatie is er nog een ander Kerkecht.
De Gereformeerde, de Christelijke Kerk
heeft haar eigen beginselen. Die beginselen,
dat Kerkecht zijn onder dan die organi-
satie, zijn onvernietigbaar; de organisatie
behoort op het Kerkecht te steunen. Doet
zij dat niet, welnu, dan moogt, ja dan
moet gij u aan haar onttrekken. HOUDT
U DERHALVE AAN DAT KERKECHT. Zie-
daar het pad in het moeras!

En dat pad is vrij wel gebaad zelfs.
Want dat op Godes Woord en Christus'
instelling gegrond Kerkecht ligt reeds lang
in goed geformuleerde, bruikbare regels
onder uw bereik. De Kerkenordening van
Dordrecht van 1618/19 hebt gij slechts
te volgen, en gij hebt eene *ordening*, die ge-
helt met uw Kerkecht overeenstemt.

Zóó is het. De Dordtsche Kerkenordening
is eenvoudig de reddingsplank voor de in
het moeras wegzinkende belijdeniskerk, waar-
langs zij, zonder dat hare leden een nieuwe
Kerk behoeven te stichten, weer op vasten
bodem kan komen.

Maar als nu sommigen die plank willen
beklimmen, wat doen dan de „broeders”,
die altijd verklaarden het in het moeras niet
te kunnen uithouden? Och! wacht nog wat!
roepen zij; wij zijn bijna klaar met het
leggen van een fundament in het moeras;
uw plank hebben wij niet noodig.

Ja! maar, is het antwoord; dat funda-
ment ligt niet op vasten bodem, wij ver-
trouwen het niet.

De plank waarover gij gaan w't is zoo
oud!

Ligt zij dan niet op vasten bodem? —
o, Dat wel: maar zij is oudmodisch; zij
is afgesleten; wie weet of de houtworm
er niet in zit!

Welnu! zoodra wij maar eerst weer vas-
ten voet hebben, zullen wij die plank wel
eens nazien. Doch allereerst uit dat moe-
ras; uit die vnzige dampen, waarin wij
verstikken. —

Maar bedenkt, dat uwe Kerkgebouwen
in dat moeras staan; gij krijgt die niet mee.
Goed, dan krijgen wij mee Matth. 19: 29. —

En uwe traktementen dan; weet wel dat
uwe in het moeras zittende „broeders” niet
zullen rusten, voordat gij van alles beroofd
zijt en naakt aan den dijk wordt gezet!

Het zij zoo! Wij zullen ons troosten met
Matth. 10: 29—33. De Heere zal het voor-
zien!” —

(Pr. Noordbr.)

Reeds de vorige week ontvingen we van
den heer Ds. Gispén dit onderstaande schrij-
ven:

„Hooggeleerde Heer!

In de onderstelling dat slechts zeer weinige
lezers van de *Heraut* ook de *Basin* lezen,
vraag ik u beleefd een plaatsje voor het na-
volgende.

Niet om terug te komen op hetgeen U Hoogge-
schrijft over mijn aard, ontvangst en loge-
vallen te Amsterdam, de personen die wel een

of tweemaal misschien in de Christ. Geref.
kerk geweest zijn, den beker koud waters, en
wat verder van voorbijgaanden aard is en tot
de groote zaak niets af of toe doet.

Ik wilde alleen iets zeggen, waarop gij en
de Gereformeerde broederen (thans doleeren-
de) zich altijd tegenover mij zullen kunnen be-
roepen.

Dat is: de kerkelijke vereeniging van alle
belijders der Gereformeerde religie in ons va-
derland.

Ten eerste. Ik geloof niet aan de mogelij-
heid van zulk een kerkelijke vereeniging op dit
oogenblik.

Ten tweede. Ik geloof aan de mogelijkheid
van een kerkelijke vereeniging tusschen de
Nederlandsche Gereformeerden (thans doleeren-
de) en de Christelijke Gereformeerden, zoo zij
het eens kunnen worden op deze twee punten:

1. Het *pluchtmagte der formeel afgeschieding*
van de *Nederlandsche Hervormde Kerk*, zooals
die thans en sedert 1816 bestaat;

2. Het *handhaven van de Presbyteriaansche*
Synodale Kerkregering, in den vorm als de *ker-
orde van Dordrecht, 1618/19*, die voorschrijft.

Ten derde. Ik verklaar, dat ik een kerkelijke
vereeniging van alle Gereformeerden, met

het schoon geheel valt onverbiddelijk op den bodem.

Om te voldoen aan de Wet van 1853 is in het allerminste geen Reglement noodig. Wie de Kerkenorde van 1619 opgeeft als te zijn zijn Statuut, heeft al gedaan wat van hem geveerd wordt.

Dat er enkele kerken zijn, die dit Reglement nog niet aanvaardden, zegt niets, overmits als het er op aankomt niet deze *rari nantes in gurgite vasto*, maar wel de aan het Reglement gebundene kerken den doorslag geven; en voorts elke kerk ook zonder afzonderlijke toestemming, er aan vastzit, doordien de Synode er aan vastzit, waardoor zij leeft.

Dat alle kerken het zelfstandig aannemen beteekent al evenmin iets. Immers men weet te over, wat er van aan is van het zelfbewustzijn waarmee dit geschied is.

En dat de gemeenten nu heur eenheid alleen maar gevoeld hebben door de één pak van 300 brieven die één man naar den Haag zond, welnu daar zat het juist in. Dat één pak maakte dat men één globale erkenning erlangde, en dat de Overheid voortaan slechts één Christelijke Gereformeerde Kerk kende met 300 afdeelingen.

De uitnodiging dat ook wij zitting konden nemen in zulk een geheel, zonder ons speciaal te verbinden, doet dus niets tot de zaak af.

Synodaal-presbyteriaal willen we wezen, maar juist dit Reglement schied, hoe onmerkbaar ook, een niet-presbyteriaal voor alle gemeenschappelijke genootschap.

Het slot van Ds. G.'s brief is dan ook verre van bemoeiend:

„Ten zevende. Ik verklaar dat het Concept-Reglement op de kerkelijke goederen buiten debat moet blijven. Voorreest omdat nog geen enkele Kerkeraad het onderzocht of er over gestemd heeft, en het dus nog geen reglement is; en ten andere, omdat zulk een reglement nooit kan of mag een voorwaarde van kerkelijk samenleven.“

Alsoo buiten debat moet blijven een Concept, waarvoor gij nog onlangs warm ijverdet; waarvan gij de aanneming nog onlangs zeer sterk aanriedt; en dat zoo klaar en duidelijk aantoonde, hoe de genootschappelijke zuurdeem wel terdege door het Reglement van 1869 in uw Gereformeerde kerken insloep.

En dan gaat hij dus voort:

„Ten achtste. Ik verklaar, dat het mij griet in alle „berichten van Reformatie“ te lezen, dat de onttrekking aan het gezag van het onbijbelisch en ongereformeerde kerkbestuur der Ned. Herv. Kerk niet is een afcheiding van die Kerk zelve, gedacht als zedelijk lichaam in den Staat, omdat ik zulk een afcheiding tusschen het bestuur en hetgeen bestuurd wordt in strijd acht met de natuur der zaak, den eisch der Christelijke eenvoudigheid in art. 27-29 onzer belijdenis.

Ten laatste verklaar ik, dat ik, afgedacht van de aanleiding en zonder beoordeeling van alle motieven, de daad als daad, de onttrekking aan het gezag der Haagsche Synode, of wat men thans noemt de afwerping van het Synodale juk, voor alle belijders van de gereformeerde religie, beschouw te zijn een plichtmatige daad, een daad van gehoorzaamheid aan den Heere, zoo die daad werkelijk leidt tot scheiding van het kerkgenootschap, dat door die synode bestuurd wordt. Wij, ik meen te mogen zeggen, de kerkeraad en de gehele gemeente, die ik het voorrecht heb te dienen, wij zullen den doeleinderen broederen gaarne de beide handen toesteken, zoo zij met ons verklaren kunnen: zich af te scheiden van de Nederlandse Hervormde kerk, tot dat wederkeert tot de leer, tucht en dienst der Gereformeerde Kerk.

Den lezers van de *Heraut* vertoek ik van deze verklaring nota te willen nemen. En u, Hooggeleerde Heer, dank ik voor de mij geschonken gastvrijheid in uw blad, terwijl ik blijf Uw HG. dienstw. dienaar en medebroeder W. H. GISPEN.”

Weer een griet! En dat niettegenstaande we telkens en telkens verklaard: *Wij hebben niets meer met de Nederlandse Hervormde Kerk uitstaande, maar zijn en blijven de Nederduitseche Hervormde of Gereformeerde Kerk van Amsterdam.*

En dan dat laatste.

Alsof we, ik weet niet wat voor gruwel bedreven, wil de heer Ds. Gispén wel zoo goedig zijn, aan de aanleiding tot onze afwerping van het juk niet te denken; onze motieven niet te beoordeelen; en zelfs ook zoo nog onzen stap alleen dan plichtmatig te keuren, zoo we doen wat we juist deden en nog doen, maar wat Ds. Gispén niet gelijkt te erkennen als bestaande.

Wat dunkt u, zou men het voor tien jaren voor mogelijk hebben gehouden, dat mede in naam van den Kerkeraad der Christelijke Gereformeerde kerk te Amsterdam zóó zou gesproken worden op een oogenblik dat duizenden bij duizenden het Synodale juk hadden afgeschud?

Metterdaad hier is oorzaak voor leed.

Vooraf, en daar lette men op, omdat Ds. Gispén meent in deze te mogen spreken namens zijn Kerkeraad en zijn gansche gemeente.

Waarom dat toch?

KUYPER.

Wat de Pers.

Steeds helderder li-hi gaat op over de innerlijke tegenspraak van een kerkgenootschap, dat met een artikel XI in haar hoofdstatuut, een Moderne tot Groot-Hierarch in haar Synode plaatst, en inmiddels de Gereformeerden uitwerpt.

Zoo zegt nu weer de *Herv* in antwoord op bedenkingen van den heer Carlier, omtrent ons Gereformeerden:

„Wie zij overigens mogen zijn en wat hun met recht worde te laste gelegd, hun optreden heeft het tweeliching karakter onzer kerkelijke wegweyding te hielder aan het licht gebracht; en hun revolutionaire handelingen moegen menig oog daarvoor hebben geopend, dat tot nu toe er voor gesloten was.

Dit toch is, dunkt ons, zoo duidelijk, dat onze ker-

kelijke wetgeving de belijdenis wil handhaven en vrij-laten meeren. Van dit geven en nemen leert geheel haar geschiedenis gedurende de laatste jaren tal van bewijzen. Art. 11 A. R. draagt met name de hand-having der leer aan de kerkbesturen op; maar is'er van eigenlijke handhaving wel sprake? Het reglement op het godsdienstonderwijs schijft bij de bevestiging van nieuwe leden vragen voor, wier confessionneele betekenissen niet kan geloofend worden. Doch is het stellen van andere vragen niet eveneens geoorloofd; indien het maar... soordegelijke vragen zijn?

Op dit alles echter is onzerzijds zoo dikwerf gewezen: het is door zoovele Modernen erkend en wordt door de Orthodoxen zoozeer betruurd, dat het wel overbodig mag heeten op dat tweeliching karakter onzer kerkelijke wetgeving te wijzen.

Daar zijn er die daarin juist hare voortreffelijkheid stellen.

Het is echter niet een ieder gegeven dit als iets voortreffelijks in te zien.

De gereformeerden blijv. konden dit niet.

En toen zij ernst maakende met de handhaving der leer en met het oog daarop, tegen de reglementaire kerk zondigden, vonden zij deze met haar nuchtheid-delen op hun weg.

De kerk kan den Gereformeerden toevoegen: gij vergrijpt u aan mijn reglementair samenstel en ver-breekt het; daarop staat straf.

In dan spreken beiden de waarheid. Maar bewijst dat niet juist de onwaarschijnlijkheid van ons kerkelijke wezen?

En alleen hierop wilden wij wijzen, gelijk wij zoo dikwerf deden, en zullen blijven doen.“

Dit stelt van Modern standpunt de zaak zuiver in het licht.

Twee kinderens droeg deze moeder in haar schoot: een stel Reglementen en een Belijdenis.

Deze beide vloekten met elkander.

En nu heeft de Reglementaire geest kort en goed de aanhangers der Belijdenis uitge-worpen.

KUYPER.

Uit de onthomene kerken

WOM. Vrijdag 11 dezer 's morgens 10 uur waren de Class. Heeren Goddeloof en Adama te Wons en stapten af aan de herberg. Onderling Politiek, de Consulst Dr. Lamberts en een met den Consulst mede gekomen heer, waren reeds aanwezig. De gewone vergaderzaal was geloten. De herbergier werd geroepen om den bewoner van de Consistorie op te roepen om voor de heeren te verschijnen. Aan deze oproe-ping werd geen gevolg gegeven.

Toen werd de herbergier nogmaals geroepen om te vragen of de vergaderzaal te 12 uur gereed en ter beschikking was, waarop te kennen gegeven werd dat de kamer gereed was, niet mocht worden geopend en alsoo niet beschikbaar was.

Ruin 12 uur vertrokken Dr. Lamberts en Politiek. Wie die vreemde heer was is onbekend. Deze vertrok reeds na de opraging van de Vergadering, loopende met den koetsier, met wien de Class. heeren gekomen waren. Namiddags omstreeks 3 uur kwam de koetsier weder aanloopen en vertrokken de heeren omstreeks 3½ uur. Na 't vertrek van den Consulst en den onderling brachten de heeren van 't Class. Bestuur een bezoek bij den president-Kerkvoogd G. Burghgraaf en bij den tweede Kerkvoogd S. S. de Witte, doch moesten bij de deur vertrekken omdat beide heeren over kerkelijke zaken niet te spreken waren.

Immiddels was door den Kerkeraad een Circulaire aan de Gemeente in gereedheid gebracht met een aangehecht formulier van trouwbetooning dat getekend van worden ingezonden bij den Kerkeraad. Dadelijk na het vertrek der Class. heeren werd getoonde Circulaire bij alle leden en hoofden van huizezinnen (niet leden) aan huis bezorgd en op heden zijn, zeker reeds meer dan 60 van de 110 verspreide formulieren terug-bezorgd (getekend). Na veel telegraphieeren aan Ds. Ploos Dr. Wagenaar, Ds. Van Kasteel waren we zoo gelukkig dat Ds. Van Kasteel gelegenheid kon vinden om ons op Zondag (gisteren 13 Febr.) te helpen.

Ds. Schuurman, Sekhuan van de Kerk, die als ringpredikant des voormiddags de vacature hier moet vervullen, had te kennen gegeven niet te zullen komen.

Evenwel bestond de vrees dat Ds. Goddeloof de brutaliteit zou hebben om een poging te wagen en ons voor te komen. 't Schijnt ook dat hij het burgerlijk bestuur vrees bestond voor verstoring van orde en rust, want Zondagmorgen 8 uur verscheen in ons stil dorpke de rijksadvocaat met drie politieagenten. De kerkleden bleven geloten tot kwartier voor negen. Toen begaven de Kerkeraad, de Kerkvoogden, Ds. Van Kasteel en ondergetekende zich naar het aan de kerk aangebouwde kamertje, dat toegang tot de kerk en den predikstoel verleent en op het allier ge-wone uur (9 uur) ving, zonder eenige stoornis, zonder dat iemand der gevreesde vervolgers verscheen de Zaterdag te voren langs de huizen der gemeentenaren aangekondigde godsdiensttoetsing aan. In grooten ge-tale was de gemeente verenigd, en wel (enkel gez. en wed. gezin) en velen uit nabijgelegen dorpen, die medelven met de thans aanhangende kerkelijke za-ken, wonden 'smorgens en 'smiddags de godsdienst-oefeningen bij. Beide keeren sprak Ds. Van Kasteel haar aanleiding van Jes. 64: 1 en 2 en 3 en 4 en zonder overdrijving zij 't gezegd, gingen velen benoe-digd en getrouwd huiswaarts.

Er is blijdschap bij Gods volk en toemadering der harten. De koelheid maakt plaats voor warmte. De daad der Kerkeraad heeft indruk in de gemeente en voor zoover ik hoor, ook in omleggende dorpen. De Heere bekwaam hier den Kerkeraad en allen die ge-roepen zijn, om de gemeente te helpen leiden in de sporen van waarheid en recht in de Kerk onzes Heeren.

ZUIDWOLDE, bij Groningen. Tot onze blijdschap en dankbaarheid kan ik u mededeelen, dat de dag van Zondag kalin en rustig is doorgebracht. De prediking des Woords leed nu noch des voor, noch des namiddags gelieven hinder. Eene groote schare vulde telkenmale het bedehuis, naar onze verwachting niet zonder reden. De ringpredikant verzoende zich des voormiddags slechts even, des namiddags was de tegenwoordigheid van onzen gewonnen veldwachter voldoende ter bewaring van de orde. Make de Heere ook ver-der den weg gebaad om zijns Naams wil!

Kerkelijke Berichten.

Beroepen.

NED. HERV. KERK.

Bredervoort, F. B. Nusselder te Kooten. Baambrugge, J. I. de Kat Angelino te Varik (cl. Zalt-Bommel).

Nijmegen en Elshuizen, J. Rijnsberg te Ternaard. Koudum, J. Rijnsberg te Ternaard.

Opende (prov. Groningen), W. K. P. Gouree te Kerkwerpe.

Zegveld, C. Bouthoorn te Sprang. Zoetermeer-Zegveld, M. H. Bolkestein te Woubrugge.

CHR. GER. KERK.

Paterson (America), E. van het Loo te Sliedrecht. Hijken (cl. Beilen), H. Siertma cand. te Kampen.

BEDANKT.

NED. HERV. KERK.

Loon op Zand, M. J. Bouman te de Meern. Heteren, C. P. N. Pikaar te Overchie. Putten op de Veluwe, J. W. H. Kalkman te Monster. Benschop, C. Bouthoorn te Sprang.

Tholen, H. Pop te Hagestein. Oudemirdum en Soudel, D. T. Meisner te Har-tum c. a.

Lemmer, E. J. Homoet te Oldehoorn. Willemoord, J. A. Valsten te Luiten. Schipholzen, W. de Lange te Brochem c. a.

CHR. GER. KERK.

Eekhuizen, A. M. Donner te Genemede. EVANG. LUTH. KERK.

Tiel, D. Preger te Groede.

DOOPSCH. KERK.

Blotzijl, C. P. van Eeghen Jr. te Aardenburg.

Correspondentie.

Plaatsgebrek is oorzaak dat een aantal ingezonden stukken, enz. alsnog moeten worden uitgesteld.

Advertentien.

Bevallen van een welgeschapen ZOON LUDWINA CATHARINA BREMS, ge-liefde Echtgenoot van

SJOERD ZIJLSTRA.

Oosterbierum, 13 Febr. 1887. (98)

Eenige kennisgeving.

Heden verblijde de Heere ons door de geboorte van een welgeschapen ZOON.

J. WOLTER.

M. WOLTER—

JANSSONIUS.

Amsterdam, 16 Febr. 1887.

Door de goedheid onzes Gods bevallen van een welgeschapen ZOON AFTE TJALMA zeer geliefde Echtgenoot van

ANNA VAN RIJS.

Hemelum, 16 Febr. 1887.

Algemeene kennisgeving.

De Boekhandel van HÖVEKER & ZOON, en het Fantoor van den Uit-gever

J. A. WORMSER

worden in de tweede helft van Februari 1887 verplaatst naar de

deergedrag over de Warmoesgr. No. 186

TE AMSTERDAM.

M. J. van Amer. Orgels,

J. RADIUS,

Kelzersgracht 315 Amsterdam

Steeds voorhanden eene groote keuze Ameri-kaansche en andere Orgels, uit verschillende

Fabrieken, tegen de laagst mogelijke prijzen, van f 65.— af. Zoo noodig tegen gemakke-lijke betaling, of te huur van f 2.— af per maand.

Speciale Inrichting voor Reparatie.

Aan de Intekenaren zijn verzonden de eerste 4 Nos. der

Godsdienstige Blaadjes.

van den Jaargang 1887.

No. 193. Goed uit kwaad.

No. 194. Zijns broeders hoeder.

No. 195. Moeders.

No. 196. De beste geneesheer.

Ter Perse:

No. 197. Niet verooten.

No. 198. De toevenaar en het Evangelie.

No. 199. Tweeërlei juweelen.

No. 200. Een Godsgericht.

Bij teekening ontvangt men maandelijks 12 blaadjes (van elk No. 3 stuks), alzo 144 per jaar voor f 1.— en fr. p. p. voor f 1.20.

Gesorteerde pakjes van 500 Ex. in 20 ver-schillende Nos. f 3.—, franco per post f 3.20.

De Uitgever C. VAN BENTUM,

(95) te Utrecht.

Bij ZALSMAN te Kampen, verschijnt:

Kerkelijk Handboekje.

Bevattende de voornaamste acten der Nationale en Provinciale Synoden, alsmede de Post-Acta der Synode te Dordrecht in 1618 en 1619.

Ten dienste van Predikanten en Kerkeraaden.

Prijs f 1.25.

Bij H. TEN HOVE, Boekh. Predikheeren-straat 417, te Utrecht, is voorhanden:

G. Voeltus, De uitnemendheid van de leer der Gereformeerde Kerk, tot bevordering van troost en heiligheid, in tegenoverstelling van de troosteloze en krachteloze leer der Remonstranten Amsterdam 1833. f 1.25.

K. Aug. Düchsel, Bijbelverkl., 8 dl., innen. f 50.

Patrick, Polus en Welsch, Engelse Godge-leerden, Bijbelverkl., 17 dl., geb. f 30.—.

Klinkenberg, Bijbelverkl., 27 dl., geb. f 30.—.

E. A. Frouit de Talmu, Ontwikkeling en uitbreiding, 7 dl. (Bijbelverkl.). f 5.—.

Starinch, Bijbelsch zakelijk Woordenboek, 17 stukken (ontbreken 3 stukken). f 17.50.

Catalogus, Theol. boeken op aanvraag.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, ver-scheen:

Heeft de Gemeente van Christus behoef-te aan eene Christ-lijke Universiteit?

DOOR

N. A. DE GAAY FORTMAN.

Prijs f 0.10; 25 ex. f 2.—; 100 ex. f 7.—

Bij G. F. CALLENBACH, te Nijkerk, ver-scheen:

De Dord'sche Kerkenoorde

TWEDE VERMEERDERDE DRUK.

met verklaring van de vreemde woorden en enkele bepalingen uit de Post-Acta.

Uitgegeven door en met een voorrede van Dr. W. VAN DEN BERGH en G. H. VAN KASTEEL, Bedienaren des Woords te Voort-huizen en Kollum.

PRIJS 12½ CENT.

25 Ex. f 2.25; 50 Ex. f 4.00; 100 Ex. f 6.50.

Door alle soliede Boekhandelaren te bekomen

Voorts schrijft men van daar:

Bij A. MULDER, Boekhandelaar te Pekela, is verscheen, en bij Zed. en den schrijver per postwissel of onder toezending van post-gezels te ontbieden:

Het plaatsvervangend Ijden van onzen Heere Jezus Christus, naar de leer en naar de Heilige Schriften, door H. Z. KLOEKERS, Pred. te Nieuwe-Pekela.

96 blz. groot octavo, prijs 50 Cents, franco aan huis. (36)

Gereformeerd Kerkelijk Congres.

Ingevolge lastgeving van bovengenoemd Congres, heeft het Bureau de eer ter kennisse van belangstellenden te brengen:

1º. dat gisteren aan de H. H. Moderatoren en voorloopige Consulanten zijn afgezonden:

a. de Adviezen der Zakelijke Sectiën; b. de Instructiën (voor Moderatoren, Agenten en Consulanten); c. de noodige Onderteekings-formulieren; d. de Concept formulieren en e. de bijzondere opgaven voor elke Classis;

2º. dat inzage van de Adviezen der Zakelijke Sectiën bij H. H. Moderatoren en Consulanten kan genomen worden, na onderteekening van de bekende toegangsformule voor het Congres;

3º. dat H. H. Agenten die een exemplaar der Instructiën mochten wenschen te bezitten, dit op aanvraag zullen ontvangen;

4º. dat ieder onderteekenaar der toegangsformule bij het Bureau, 162, Kelzersgracht, informeren kan, wie voor zijn plaatselijke kerk als Moderator of Consulent is aangewezen, en

5º. dat alle handelingen van het Bureau, evenals de Besluiten van het Congres, geheel rusten op den grondslag van broederlijke raadgeving en onderling hulpbetoon, en alzo in geen enkel opzicht het karakter dragen, als gingen ze uit van eenig gezag.

Het Bureau van het Congres,

Dr. A. KUYPER, Voorzitter.

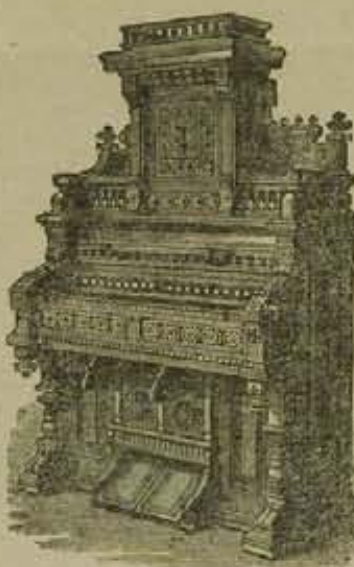
Ds. P. VAN SON.

Dr. J. WOLTER.

W. HOVY.

Amsterdam, 16 Februari 1887.

De Amerikaansche Estey-Orgels

blijven steeds hun ouden roem handhaven, uitmuntende door liefelijken toon, hoogst duurzame constructie en sierlijke teekening.

Hooge onderscheiding van vele Europeesche Vorsten. Aanbevolen door de grootste Musici der wereld.

Groote sortering. Lage prijzen. Volledigste garantie. Generaal-Agent voor Nederland en Koloniën,

G. A. GOLDSCHMEDING,

Warmoesstraat 141, Amsterdam.

NB. Als bewijs van duurzaamheid strekke onderstaande tot aanbeveling:

Ondergetekende, van den Heer GOLDSCHMEDING een Amerikaansch Estey-Orgel gekocht hebbende, verklaart gaarne dat dit orgel, na een ruim twaalfjarig gebruik, volkomen goed en zuiver van toon is gebleven en geen stemming of reparatie is noodig geweest, waarom hij dan ook zijne tevredenheid omtrent genoemde orgels betuigt en dezelve zeer durft aanbevelen.

(w. g.) D. VERBEEK,

Overtoom, Amsterdam.

WERVING VOOR OOST-INDIË.

VOOR Handgeld bij zes-jarige verbintenls / 300. Nederlanders / Aanbrengpremie 10.

Zij die zich willen verbinden moeten zich aanmelden bij een der Plaatselijke of Garnizoens-Commandanten of bij den Commandant van het Werdépot.

Inlichtingen kunnen gevraagd worden aan alle Burgemeesters en, ongefrankeerd, aan het Dept. van Koloniën, Zij worden kosteloos gegeven.

Gij zijt van Christus.

LEERREDE naar 1 Corinthe 3: 23.

Na afwerping van het juk der Synodale Organisatie, gehouden in de Hervormde Gemeente te Hilaard, den 23sten Januari 1887, door

J. C. SIKKEL,

Dienaar des Woords.

Prijs 15 Cents.

Bij de meeste Boekhandelaren te bekomen en tegen inzending van het bedrag bij den Uitgever.

Leeuwarden. A. JONGBLOED.

Heden verschijnt bij den Uitgever A. H. TEN BOKKEL HUININK, te Utrecht:

Th. GRIESINGER,

DE JEZUITEN.

Volledige geschiedenis hunner openbare en geheime werkzaamheden, van de stichting der Orde tot op heden.

2de Druk, compleet in 12 afleveringen, (ieder 3 4 4 vel druks) à 35 Cents.

Alle soliede Boekhandelaren nemen bestel-lingen aan. (57)

Vrije Universiteit.

Dezer dagen ontvingen Directeuren een schrij-ven van een begunstiger dezer stichting, een man, die vóór een paar jaren nog warm voor-stander was der »Vereniging Vrienden der Waarheid tot handhaving van de leer en re-chten der Gereformeerde kerk,» doch die nu niet alleen voorstander der Synodale kerk is, doch zelfs lid van een z.g. Classicaal bestuur, dat in de laatste maanden zich door vervolgdacht tegen de handhavers van de rechten der Gere-formeerde kerk heeft onderscheiden — in welk schrijven hij zijne contributie opzegde; terwijl hij daarbij het volgende aanvoerde:

„In weerwil van het beweren van het tegen-deel, meen ik toch tusschen het bestaan der V. U. en de beroeringen in de Hervormde kerk een nauw en innig verband te zien; zóó nauw, dat ik die daaraan toeschrijf en zo ten minste beschouw als om haar verwekt.“

Dit schijnt dus met andere woorden te willen zeggen: »Uit medelijden met de arme theologische studenten, die hunne opleiding aan de V. U. ontvingen (van de juridischen-litterarische kan toch wel geen sprake zijn) hebben de Kerke-raden van Voorthuizen, Kollum, Leiderdorp, Bunschoten, Rotterdam, enz. enz. besloten met de Synodale hierarchie te breken, hun eigen rust op te offeren, al de geldelijke voor-deelen der Synodale kerk prijs te geven, uit hun rechtmatig goed gebannen te worden, de inkomsten hunner leeraren te zien inhouden, enz.“ Nu, zulk een zichzelf vergetend mede-liden is waarlijk nog een ongehoord feit in de geschiedenis!

M